

Warszawa, 23 luty 2010 r.

Pionizacja Inspekcji Weterynaryjnej lepszym rozwiązaniem od planowanej konsolidacji administracji zespolonej

Od kilku lat pojawiają się pomysły reformowania administracji rządowej, w tym Inspekcji Weterynaryjnej. Ostatnim dotyczącym weterynarii był projekt utworzenia Inspekcji Bezpieczeństwa Żywności przez połączenie kilku inspekcji podlegających ministrowi rolnictwa i ministrowi zdrowia. Prawie dwa lata trzeba było przekonywać polityków, że jest to złe rozwiązanie szczególnie dla problemów związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt, w tym zoonoz oraz z bezpieczeństwem żywności. W styczniu 2010 r. wojewoda śląski Zygmunt Łukaszczyk przedstawił założenia do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji terenowych organów administracji rządowej, obejmujące również sprawy Inspekcji Weterynaryjnej.

W obecnym stanie wojewódzki lekarz weterynarii, jako organ rządowej administracji zespolonej, realizuje zadania wojewody na podstawie upoważnień ustawowych. W zakresie powiązania finansowego z budżetem wojewody wojewódzki lekarz weterynarii jest dysponentem drugiego stopnia, a powiatowi lekarze weterynarii są odrębnymi dysponentami trzeciego stopnia i finansują swoje zadania bezpośrednio z budżetu wojewody oraz z rezerwy celowej przeznaczonej na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt.

Każdemu wojewodzie podlega 14 organów rządowej administracji zespolonej. We wspomnianym projekcie podkreślono, że: „Jest to machina organizacyjna, szczególnie pod względem zarządzania zasobami ludzkimi i technicznymi, przez co staje się niezwykle trudna do efektywnego kierowania, zarówno w sferze zadań stricte merytorycznych, jak i finansowych”. Z tego sformułowania wynika, że lepiej by było gdyby urzędy wojewódzkie nie były, jak obecnie, tak rozbudowanymi strukturami ponieważ sobie z nimi nie poradzą.

Możliwe że konsolidacja w zakresie zadań obsługowych jest uzasadniona w przypadku organów rządowej administracji zespolonej, mających swoje struktury tylko na poziomie województwa, ale nie powinno to dotyczyć Inspekcji Weterynaryjnej. **Inspekcja Weterynaryjna faktycznie ma scentralizowaną strukturę merytoryczną** ze względu na zadania wynikające ze zwalczania chorób zakaźnych i ochronę zdrowia publicznego na

terenie całego kraju oraz Unii Europejskiej i krajów trzecich, chociażby poprzez wystawianie weterynaryjnych świadectw zdrowia zwierząt oraz świadectw jakości zdrowotnej produktów żywności i pasz w łańcuchu żywnościowym ludzi i zwierząt. Proponowana konsolidacja spowoduje zagrożenie realizacji jej zadań w zakresie bezpieczeństwa żywności pochodzenia zwierzęcego, bezpieczeństwa środków żywienia zwierząt, utylizacji i dobrostanu zwierząt oraz nadzoru nad obrotem produktami leczniczymi weterynaryjnymi.

Likwidacja lub ograniczenie do 30% liczby stanowisk w inspektoratach wojewódzkich i powiatowych, w tym kadr, księgowości, obsługi prawnej i informatycznej oraz personelu pomocniczego, wśród nich kierowców i sprzątaczek, może doprowadzić do paraliżu tych jednostek i wstrzymanie wypełniania ich obowiązków wynikających z uregulowań prawnych.

Weterynaria realizuje około **1000 aktów prawa krajowego i unijnego, w tym 14 ustaw, kilkaset rozporządzeń krajowych i ponad 280 aktów prawa wspólnotowego.** Pozbawienie wojewódzkich i powiatowych inspektoratów specjalistycznej obsługi prawnej i informatycznej lub technicznej uniemożliwi realizację ich zadań. Pomysłodawcy konsolidacji powinni sobie też zdawać sprawę, że **Inspekcja Weterynaryjna to nie tylko jej urzędnicy, ale również ok. 6000 urzędowych lekarzy weterynarii** wyznaczanych przez powiatowych lekarzy weterynarii do wykonania badań i innych zadań, których trzeba sprawnie obsłużyć pod względem merytorycznym, organizacyjnym i finansowym.

Można mieć wiele wątpliwości co do efektywności planowanego zarządzania Inspekcją Weterynaryjną przez urzędy wojewódzkie. Inspektoraty Weterynaryjne mają w większości swoje siedziby w terenie i nie mają bezpośredniego związku z tymi urzędami, dzięki czemu zresztą mają większą samodzielność i sprawność działania. **Będąc jednostkami budżetowymi** mogą lepiej, bez ogniwa pośredniego, realizować swoje zadania, przeprowadzać przetargi na sprzęt i usługi, które mają swoją specyfikę i nijak się mają do przetargów prowadzonych przez urzędy wojewódzkie. Dotyczą one bowiem zakupów produktów, odczynników i sprzętu do zwalczania chorób zakaźnych i diagnostyki laboratoryjnej.

Zmiana w ustawie o finansach publicznych, powodująca likwidację rachunku dochodów własnych, może spowodować perturbacje w realizacji zadań i wynagradzania wyznaczanych lekarzy weterynarii oraz w działalności Zakładów Higieny Weterynaryjnej. Większość wojewodów już w pierwszym kwartale 2009 r. zmniejszyło budżet na funkcjonowanie Inspekcji Weterynaryjnej. Tendencja do **ingerowania w decyzje oraz w budżet Inspekcji Weterynaryjnej** i ręcznego sterowania nim przez urzędników

może być dla niej groźna i sparaliżować jej działania. Może to również spowodować spowolnienie procesu decyzyjnego w przypadkach poważnych katastrof, jakimi są wybuchy groźnych chorób zakaźnych. Wystarczy przypomnieć gripę ptaków i problemy związane z jej zwalczaniem. Tym samym może być **zagrożone bezpieczeństwo zdrowia publicznego oraz funkcjonowanie gospodarki państwa**. W weterynarii większość zadań musi być wykonywana na bieżąco, decyzje muszą być podejmowane szybko i sprawny musi być mechanizm zapłaty za ich wykonanie. W przeciwnym razie pracujący na zlecenie lekarze weterynarii mogą odstąpić od ich realizacji. Trzeba wiedzieć, że nikim nie da się ich zastąpić.

Nie trzeba być wizjonerem żeby wiedzieć, że urzędy wojewódzkie nie poradzą sobie z tymi zadaniami. Przedstawiony projekt nie uwzględnia wszystkich elementów funkcjonowania i specyfiki Inspekcji Weterynaryjnej, jak diagnostyka laboratoryjna i akredytacja laboratoriów. Zmiany organizacyjne mogą spowodować utratę przez nie certyfikatów akredytacyjnych, co sprawi, że utracą uprawnienia do wykonywania badań i wystawiania świadectw na rynek krajowy i unijny oraz do krajów trzecich. **Postawi to w trudnej sytuacji hodowców i producentów żywności**.

Zamieszanie i bałagan, które mogłyby nastąpić od 1 stycznia 2011 r. po przejęciu przez urzędy wojewódzkie mienia inspektoratów i zwolnieniu pracowników nie są warte przeliczanych oszczędności, które wojewoda śląski przedstawił w swoim projekcie. Zwolnienia oraz nowe warunki pracy i płacy będą skłócały ludzi i mogą mieć podtekst polityczny.

Przedstawione argumenty przemawiają za **wyłączeniem Inspekcji Weterynaryjnej z projektu konsolidacji administracji zespolonej przedstawionego przez wojewodę śląskiego**. Ze względu na specyfikę zadań **Inspekcja Weterynaryjna powinna być spionizowana**, żeby sprawniej mogła realizować swoje liczne powinności przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i ludzi, jak: wścieklizna, gruźlica, brucelozą, grypa ptaków, pryszczycą, pomór klasyczny świń i wielu innych nowo pojawiających się chorób zwierząt.

Dlatego warto przedstawić przygotowany już projekt powołania **Urzędu Zdrowia Publicznego, którego ważnym elementem byłaby Inspekcja Weterynaryjna**. Schemat organizacyjny proponowanego Urzędu Zdrowia Publicznego, Inspekcji Sanitarnej oraz Inspekcji Weterynaryjnej i Bezpieczeństwa Żywności przedstawia się następująco:

Prezes Rady Ministrów

URZĄD ZDROWIA PUBLICZNEGO

Prezes Urzędu Zdrowia Publicznego

naczelny organ administracji rządowej
/prawo – nadzór/

Departament Promocji Zdrowia
Departament Sanitarny
Departament Weterynaryjny i Bezpieczeństwa Żywności
Departament Prawny
Departament Współpracy z Zagranicą

Rada Zdrowia Publicznego

centralny organ administracji rządowej
/zarządzanie ryzykiem/

centralny organ administracji rządowej
/zarządzanie ryzykiem/

Inspekcja Sanitarna

Krajowe Centrum Promocji Zdrowia

**Inspekcja Weterynaryjna i
Bezpieczeństwa Żywności**

Dyrektor

Główny Inspektor Sanitarny
Główny Inspektorat Sanitarny

Biuro Przeciwdemiczne
Biuro Higieny Przedmiotów Użytkowych
Biuro Higieny Środowiska
Biuro Higieny Wody
Biuro ds. Granic

Główny Lekarz Weterynarii
Główny Inspektorat Weterynaryjny i Bezpieczeństwa Żywności

Biuro Higieny Środków Spożywczych Poch. Zwierzęcego
Biuro Higieny Środków Spożywczych Poch. Roślinnego i Dodatków
Biuro Higieny Środków Żywności Zwierząt i Utylizacji
Biuro Ochrony Zdrowia Zwierząt
Biuro Ochrony Środowiska
Biuro ds. Granic

Graniczny Inspektor Sanitarny

Graniczny Lekarz Weterynarii

Wojewódzki Inspektor Sanitarny
Wojewódzki Inspektorat Sanitarny

Wojewódzkie Centrum Promocji Zdrowia
Dyrektor

Wojewódzki Lekarz Weterynarii
Wojewódzki Inspektorat Weterynaryjny i
Bezpieczeństwa Żywności

Powiatowy Inspektor Sanitarny
Powiatowy Inspektorat Sanitarny

Powiatowy Lekarz Weterynarii
Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny i Bezpieczeństwa Żywności

Oto argumenty uzasadniające potrzebę powołania Urzędu Zdrowia Publicznego. Aktualnie w Polsce nadzór nad bezpieczeństwem zdrowia publicznego jest realizowany w 95% przez Państwową Inspekcję Sanitarną i Inspekcję Weterynaryjną. Inspekcje te są centralnymi organami administracji rządowej i są usytuowane w dwóch resortach: Państwowa Inspekcja Sanitarna nadzorowana jest przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, a Inspekcja Weterynaryjna przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Obecnie aktywność tych inspekcji nie jest do końca skoordynowana, pomimo że obejmuje takie zagadnienia, jak zwalczanie chorób zakaźnych, w tym zoonoz, i bezpieczeństwo żywności. Wiele zadań realizowanych przez te inspekcje, w pewnych obszarach się nakłada, np. laboratoryjne badania diagnostyczne, kontrole podmiotów itp. Dlatego w celu usprawnienia funkcjonowania tych organów państwa w wymienionym zakresie celowe jest utworzenie **Urzędu Zdrowia Publicznego** naczelnego organu administracji rządowej **podległego prezesowi Rady Ministrów**, w skład którego powinny wchodzić **Krajowe Centrum Promocji Zdrowia, Inspekcja Sanitarna oraz Inspekcja Weterynaryjna i Bezpieczeństwa Żywności** z właściwymi biurami. W skład Urzędu Zdrowia Publicznego powinno wchodzić **pięć departamentów**: sanitarny, bezpieczeństwa żywności i weterynarii, promocji zdrowia, prawny i współpracy z zagranicą. Ciało doradcze dla prezesa Urzędu Zdrowia Publicznego stanowiłaby **Rada Zdrowia Publicznego**, natomiast ocenę ryzyka w rozumieniu rozporządzenia Komisji Europejskiej 178/2002 prowadziłoby **Konsorcjum Instytutów Zdrowia Publicznego**. Duże znaczenia dla prozdrowotnej polityki państwa będzie miało **Krajowe Centrum Promocji Zdrowia** z jego strukturami wojewódzkimi.

Funkcjonowanie Urzędu Zdrowia Publicznego zostanie oparte o obecnie obowiązujące uregulowania prawne dotyczące Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej, które **powinny pilnie zostać spionizowane**, czyli wyjęte z administracji zespolonej wojewody, **z odrębnym wydzielonym własnym budżetem**. Wybrane zadania zostaną przejęte z Inspekcji Ochrony Środowiska.

Zespolenie merytoryczne i funkcjonalne trzech filarów Urzędu Zdrowia Publicznego z wybranymi zadaniami ochrony środowiska powinno zwiększyć sprawność i efektywność ochrony zdrowia publicznego, wpłynąć korzystnie na zdrowie Polaków i zwiększyć sprawność przy zwalczaniu chorób zakaźnych oraz bezpieczeństwo żywności, a tym samym ugruntować wysoką pozycję polskich inspekcji we Wspólnocie Europejskiej, równocześnie przyczynić się do podniesienia konkurencyjności polskiej żywności w Unii Europejskiej i krajach trzecich.

Przedstawione rozwiązanie pozwoli na likwidację zbędnych stanowisk pracy i laboratoriów, a więc umożliwi rzeczywiste oszczędności budżetowe. Spowoduje też

możliwość sprawnego planowania budżetu i dysponowania pieniędzmi, ludźmi i sprzętem. Choroby zakaźne zwierząt, wśród nich zoonozy i inne zagrożenia nie znają granic administracyjnych i dlatego zarządzanie ryzykiem musi być bardzo sprawne w celu minimalizacji ofiar i strat gospodarczych. **Dotychczas Inspekcja Weterynaryjna bardzo dobrze wywiązywała się z tych zadań. Nie wolno tych osiągnięć popsuć, lecz na drodze ewolucyjnej doskonalić jej funkcjonowanie, poprzez dokończenie jej pionizacji.**

Dr Tadeusz Jakubowski

Prezes
Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej